

مشکل پتروشیمی ایران قیمت‌های دستوری است

انرژی ارزان، رانت بزرگ؛ روایت «موسی غنی‌نژاد» از خطای مزمن سیاست‌گذاری در این صنعت پیشرو

علیرضا بهداد- رونامه‌نگار / «مشکل اصلی نه در خود صنایع پتروشیمی بلکه در سیاست‌های دستوری دولت نهفته است.» این نخستین جمله‌ای است که موسی غنی‌نژاد؛ اقتصاددان و استاد دانشگاه وقتی صحبت از فرمول‌های قیمت‌گذاری می‌شود به زبان می‌آورد؛ فرمول‌هایی که به باور او تنها ظاهر علمی دارند، اما نتیجه‌شان چیزی جز رانت، تحریف قیمت‌ها و دور شدن اقتصاد از مسیر رقابت نیست. او همچنین تعیین نرخ خوراک گاز و قیمت پایه محصولات پتروشیمی را «مصادق کامل قیمت‌گذاری دستوری» می‌داند و معتقد است چنین سازوکاری نه منافع ملی را حفظ می‌کند و نه صنایع را توانمند، بلکه آن‌ها را در چرخه خام‌فروشی و وابستگی به یارانه نگه می‌دارد.

می‌شود - و قیمت‌های پایه فروش داخلی، نه بر پایه سیگنال‌های واقعی بازار، بلکه بر اساس مصوبات شورای رقابت، وزارت صمت و ستاد تنظیم بازار تعیین می‌شوند. اینها، تحریف نظام قیمت‌های نسبی را به دنبال دارند و تخصیص منابع را مختل می‌کنند، بدون آنکه به نفع مصرف‌کننده یا تولیدکننده واقعی تمام شود. البته این بحث‌ها، داستان واقعاً پیچیده‌ای دارد و من هم، مانند بسیاری از اقتصاددان‌ها، کاملاً به جزئیات فنی صنعت اشراف نداریم، اما بر اساس اصول اقتصادی و تجربیات ایران، می‌توانم بگویم که ریشه مشکل در انحصار دولتی بر نهادهای کلیدی مثل گاز و برق است. دولت، به عنوان انحصارگر گاز (از طریق وزارت نفت)، قیمت را تعیین می‌کند و این انحصار، خودش یک مسأله اساسی ایجاد می‌کند: به چه قیمتی خوراک گاز را به پتروشیمی‌ها بدهد؟ یک عده - و این دیدگاه میان اقتصاددان‌ها هم رایج است - معتقدند که

■ در صنعت پتروشیمی ایران، هم نرخ خوراک گاز و هم قیمت‌های پایه فروش داخلی محصولات بر اساس فرمول‌ها و دستورالعمل‌های مصوب دولت، شورای رقابت و وزارت صمت تعیین می‌شود. آیا این فرمول‌ها در زمره قیمت‌گذاری دستوری به حساب می‌آید؟ و اگر بله، این سیاست‌ها چه تأثیری بر کل اقتصاد دارند، بدون اینکه بخواهیم صنایع پتروشیمی را مستقیماً مقصر بدانیم؟ بله، بدون تردید این فرمول‌ها و دستورالعمل‌ها دقیقاً مصادق بارز قیمت‌گذاری دستوری هستند، اما مشکل اصلی نه در خود صنایع پتروشیمی بلکه در سیاست‌های دستوری دولت نهفته است. اقتصاد دستوری، همان‌طور که بارها گفته‌ام، فراتر از سرکوب مستقیم قیمت‌ها، شامل هر مداخله‌ای می‌شود که مانع از شکل‌گیری آزادانه قیمت‌ها بر اساس عرضه و تقاضای بازار شود. در مورد پتروشیمی، نرخ خوراک گاز - که عمدتاً از یارانه‌های انرژی ناشی

پتروشیمی
آبادانا
خلیج فارس

ایران

۷۰